

ปัจจัยกำหนดสมญานาม

การศึกษาสมญานามในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2531 นับเป็นเวลานานกว่า 8 ปี และเป็นช่วงเวลาของการคาบเกี่ยวพุทธศักราชถึง 9 ศักราช ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์โดยละเอียด เพื่อที่จะทำความเข้าใจและนำมาสรุปถึงกระบวนการที่กำลังดำเนินอยู่ได้อย่างครบวงจร ดังนั้นในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยกำหนดของการเกิดสมญานาม ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ต่อเนื่องจากข้อมูลที่ได้แจกแจงเป็นลักษณะทั่วไปในบทที่ 4 โดยผู้วิจัยแยกวิเคราะห์ความหมายของสมญานามอีกส่วนหนึ่งในบทที่ 6 เนื่องจากแต่ละส่วนมีรายละเอียดมากและค่อนข้างจะแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการเกิดขึ้นของสมญานามนี้ ผู้วิจัยนำมาจากลักษณะทั่วไปและสภาพแวดล้อมของสิ่งที่ได้รับฉายาประกอบทัศนะ และแนวความคิดที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับฉายาที่ปรากฏ หลังจากการวิเคราะห์แล้วผู้วิจัยสามารถแบ่งปัจจัยกำหนดได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ปัจจัยกำหนดที่ได้จากลักษณะ เฉพาะของหนังสือพิมพ์
  2. ปัจจัยกำหนดที่ได้จากการแสดงออกของสิ่งที่ เป็นข่าว
-
1. ปัจจัยกำหนดที่ได้จากลักษณะ เฉพาะของหนังสือพิมพ์

ลักษณะทั่วไปของสมญานามที่ปรากฏในบทที่ 4 ทั้งหมด 97๗ รายชื่อ พบว่าบุคคลคือเป้าหมายหลักของการตั้งสมญานาม และกลุ่มบุคคลที่ได้รับสมญานามมากที่สุดคือ กลุ่มบุคคลที่เป็นนักการเมืองและคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังพบว่า สมญานามทั้งหมดปรากฏอยู่ตามหน้าต่าง ๆ ของฉบับดังนี้

หน้ากีฬา คือหน้า 15 เมื่อไทยรัฐมี 16 หน้า และเป็นหน้า 19 เมื่อไทยรัฐปรับเปลี่ยนเป็น 2๐ หน้า ในปี 2528 เป็นหน้าที่พบสมญานามมากที่สุด 252 ชื่อ ซึ่งฉายาที่ปรากฏพบอยู่ที่ทั้งที่เป็นข่าวและคอลัมน์ภายในหน้าชื่อเกือบทั้งหมดตั้งให้กับคนในวงการกีฬา

หน้าสี่ เป็นหน้าที่มีคอสมันใหญ่เรียกว่า คอสมัน "ชาวบุคคล" ปรากฏชื่อทั้งสิ้น 229 ฉายา หน้านี้เป็นหน้าที่ปรากฏชื่อบุคคลทุกกลุ่มประเภทที่แยกไว้ในบทที่ 4 กล่าวคือเป็นคอสมันที่พาดพิงถึงบุคคลทุกกลุ่ม กลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายเฉพาะคือ ข้าราชการ และนักการเมืองเป็นส่วนใหญ่

หน้าสอง มีฉายาปรากฏอยู่ 155 รายชื่อ จากลักษณะหน้าที่ส่วนบนแบ่งเป็นข่าวและบทความต่างประเทศ ส่วนช่วงล่างเป็นข่าวต่อจากหน้าแรก และข่าวต่อจากคอสมันสำนักข่าวหัวเขียวซึ่งจะต่อข่าวหน้าสองเป็นประจำทุกฉบับ และเป็นที่น่าสนใจเกตว่าสมญานามที่ปรากฏในหน้าสองเป็นฉายาที่ได้จากการตั้งให้กับข่าวต่างประเทศเพียง 35 รายชื่อ ที่เหลือทั้งหมดได้มาจากข่าวต่อสำนักข่าวหัวเขียวทั้งสิ้น ซึ่งกล่าวพาดพิงถึงนักการเมืองและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นหลัก

หน้าหนึ่ง มีฉายาทั้งสิ้น 145 รายชื่อ โดยนับแยกให้เห็นชัดเจนว่าได้ฉายามาจากข่าวโดยตรงส่วนหนึ่ง และจากคอสมันสำนักข่าวหัวเขียวอีกส่วนหนึ่ง กล่าวคือ เป็นฉายาจากสำนักข่าวหัวเขียวประมาณ 30 ชื่อ

หน้าบันเทิง หมายถึงหน้า 13 จากทั้งหมด 16 หน้า และเป็นหน้า 17 เมื่อมีทั้งหมด 20 หน้า หน้าบันเทิงมีฉายาทั้งหมด 73 รายชื่อ จากกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพทางด้านบันเทิงทั้งหมด และกล่าวได้ว่าปรากฏฉายาที่เป็นบุคคลนอกอาชีพบันเทิงน้อยมาก

หน้าสาม คือหน้าที่เป็นพื้นที่ของบทบรรณาธิการ บทความ และคอสมันทางการเมือง ฉายาที่พบ 50 รายชื่อ โดยไม่พบในบทบรรณาธิการเลย

หน้าหก คือหน้าที่เปิดสำหรับคอสมันประจำเกี่ยวกับสังคมภูมิภาคสลับกับสังคมนครปฐม ที่จะกล่าวถึงข่าวความเคลื่อนไหวของชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ สืบเนื่องจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีฝ่ายข่าวภูมิภาครับผิดชอบ สมญานามที่พบมี 34 รายชื่อ

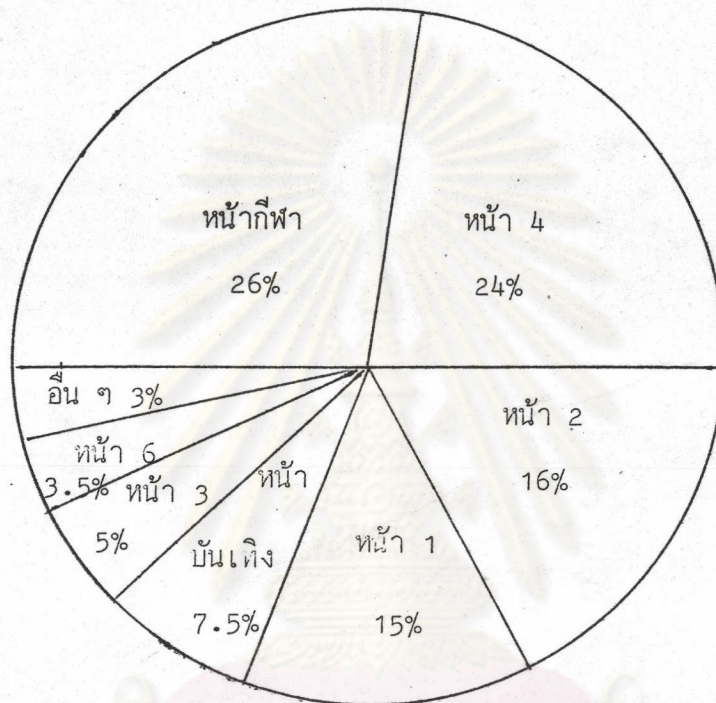
หน้าห้า คือ หน้าสำหรับคอสมันและบทความทางการเมืองรวมไปถึงการทูต ชัยราชวัตร พบสมญานามทั้งสิ้น 16 รายชื่อ

หน้าเจ็ด เป็นหน้าข่าวต่อจากหน้าอื่น โดยมีโฆษณาแทรกอยู่เป็นระยะ พบชื่อทั้งสิ้น 8 ชื่อ

หน้าเก้า หรือหน้าสตรี ที่จะปรากฏทั้งข่าวและบทความเกี่ยวกับสตรีทุกด้าน พบสมญานามไม่มากนักเพียง 4 ชื่อ และน่าสนใจว่าสองในสี่ชื่อ คือชื่อของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช

หน้าสุดท้าย เป็นหน้าข่าวต่อ และคอลัมน์ข่าวสุดท้ายหรือก่อนขึ้นแทน มีสมญานามน้อยที่สุด เพียง 3 ชื่อ

สมญานามที่พบทุกหน้าเป็นการจัดเรียงตามสัดส่วนตามจำนวนสมญานามที่พบ ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนจากแผนภูมิต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาถึงลำดับความถี่ของสมญานามที่ปรากฏหน้ากีฬา หน้าสี่ หน้าสอง และหน้าหนึ่ง จึงเป็นหน้าที่พบความถี่เด่นชัดที่สุด และยังเป็นหน้าที่ให้ความลึกซึ่งถึงปัจจัยกำหนดการเกิดขึ้นของสมญานามที่ได้จากลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์แยกเป็น 2 ปัจจัย

1.1 ลักษณะการรายงานข่าวที่ไม่เป็นทางการ (Informal message)

Shibutani (1966 : 21) กล่าวว่า ข่าวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และบุคคลในสังคมที่อาศัยข่าวสารที่ได้รับมาด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการกระทำและพฤติกรรมของตน ทั้งนี้เพราะสังคมในปัจจุบันข่าวสารมีความจำเป็น การตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของคนในสังคมจึงตั้งอยู่บนฐานของความเข้าใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสื่อมวลชน คือผู้ที่มีหน้าที่ในการให้ความพอใจแก่คนในสังคมในเรื่องนี้ได้ ซึ่งในชุมชนส่วนใหญ่สื่อมวลชนคือ แหล่งข่าวสังคม อะไรที่ถูกรายงานจะได้รับความวางใจว่ามีความจริง

การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนสามารถถ่ายทอดข่าวสารไปสู่ประชาชนเป็น 2 ลักษณะ คือ ผ่านช่องทางเพื่อสังคม (institutional channels) ที่มีการติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการ โดยมีแหล่งข่าวอ้างอิงแน่นอนสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ง่าย และการให้ข่าวสารอย่างไม่เป็นทางการ (informal message) ซึ่งข่าวสารที่ถูกถ่ายทอดทั้งสองวิธีมีปรากฏทั้งที่เป็นข่าวบทความ และบทวิเคราะห์ สำหรับข่าวสารที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ หรือมีความเป็นทางการต่ำกว่า แสดงให้เห็นทั่วไปในรูปของการพูดคุย คอลัมน์บันเทิงและสังคม ที่สุดโต่งที่สุดก็คือการเสนอในรูปแบบนวนิยาย และละครที่สะท้อน แต่เรื่องเกินจริง หรือภาพลွှอนบุคคล และเป็นเรื่องเบา ๆ ที่ไม่ต้องการความเครียดมากนัก

Shibutani เห็นว่าข่าวสารที่ไม่เป็นทางการในสื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากในการสร้างข้อความตื่นเต้นในรูปแบบของการพูดคุย เกี่ยวกับการเมือง สังคม และความบันเทิง

เมื่อพิจารณาหน้าหนังสือพิมพ์ของไทยรัฐที่ปรากฏสมญานามอยู่มากที่สุด 4 ลำดับ คือ หน้ากีฬา หน้าสี่ หน้าสอง และหน้าแรกแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นหน้าที่มีการถ่ายทอดข่าวสารอย่างไม่เป็นทางการค่อนข้างสูง กล่าวคือหน้ากีฬาเป็นหน้าที่เสนอข่าวสาร ความเคลื่อนไหวกิจกรรมด้านกีฬา ซึ่งเกี่ยวข้องกับเกมส์ การละเล่น และการแข่งขัน

วิระพงษ์ ยาวะโนภาช (สัมภาษณ์ , 24 พ.ย. 2533) กล่าวว่า สมญานามกับกีฬาเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เพราะการให้ฉายาหรือสมญานามเป็นการสร้างความสดชื่นความมีชีวิตชีวาได้อย่างได้ผล เช่นเดียวกับพระวิ โหลทอง (สัมภาษณ์ 9 ต.ค. 2533) อดีตนักเขียนและนักข่าวกีฬาประจำกองบรรณาธิการไทยรัฐ ปัจจุบันเป็นเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ และนิตยสารกีฬาหลายฉบับ เห็นว่า "...สมญานามเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเสนอข่าวกีฬา...."

การให้สมญานามในหน้ากีฬาของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจะปรากฏอยู่ทั่วไปและอย่างแพร่หลายชนิดที่วิระพงษ์ ยาวะโนภาช กล่าวว่า "...แทบจะไม่มีใครที่ไม่ได้รับฉายา และบุคคลหนึ่งคนหรือนักกีฬา 1 คน ส่วนใหญ่จะมีชื่อที่เราตั้งให้มากกว่า 1 ชื่อ...." ทั้งนี้เพราะหลักการของหน้ากีฬาต้องการให้คนจำง่าย และติดตามการเสนอข่าวตลอดเวลา

นอกจากนี้ธรรมชาติของภารกิจกีฬา เป็นการเล่น การแข่งขันที่ให้ความสนุกสนาน การให้ฉายาเป็นทางออกที่ดีที่ช่วยลดความเครียดของการละเล่นแต่ละประเภทได้

หน้าที่ปรากฏฉายามากเป็นอันดับที่สอง คือ หน้าสี่ ในคอลัมน์ข่าวบุคคลที่มีสันติ วิริยะรังสฤษดิ์ เป็นผู้รับผิดชอบภายใต้นามปากกา "ไต้ฝุ่น" ที่รู้จักกันเป็นอย่างดีของผู้อ่านทั่วไป

ที่มาของคอลัมน์สังคมหรือ "ข่าวบุคคล" นี้ มีต้นตอการที่ แกมสิน รัตนพันธุ์ หรือ "ลัดดาชูปิ๊บ" (อ้างถึงในพีเพิล 2532 : 42 : 43) อธิบายว่า

...ข่าวสังคมเกิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นลักษณะ บอกกล่าวข่าวไปงานที่ไหนมาวันเกิดของใคร เก็บมาเล่าให้ผู้อ่านทราบ ว่างานนี้มีใครไปกันบ้าง ข่าวหม้อแกงหม้อ ใครเอาอะไรมาว่าเป็น งาน ๆ ไปมีเนื้อที่ 2-3 หน้า...

..การเขียน เขียนเป็นข่าวสั้น กระชับ จบในตัวมันเอง มีลักษณะใคร ทำอะไรที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร หลาย ๆ ข่าวมารวมกัน เหมือนข่าว สังคมที่เขียนอยู่ทุกวันนี้..

หลังจากนั้นข่าวสังคมก็มีวิวัฒนาการมาเมื่อ แกมสิน รัตนพันธุ์ เป็นนักเขียนให้กับหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ในปี 2507 การเขียนข่าวในหน้า 4 จึงเริ่มกลายสภาพไม่เหมือนกับข่าวสังคมในรุ่นแรก คือ เขียนเป็นเรื่องเหมือนการวิเคราะห์ข่าวเป็นเหมือนบทนำ หรือเป็นเข็มทิศของกองบ.ก.

...คือบ้านเรา คนไม่ค่อยชอบอ่านบทนำ หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ผู้อ่านจะอ่านบทนำก่อน เพราะมันเป็นเข็มทิศชี้แนวทางกองบ.ก. แต่ของเราข่าวหน้า 4 เป็นการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การคลัง การต่างประเทศ การทหาร และการเมือง ดูเหมือนว่าเวลานี้คนเขียนข่าวหน้า 4 เป็นส่วนใหญ่คือรู้ไปหมด .. แล้วในช่วงตอนท้าย ก็มีเหมือนปฏิทินประจำวันคือ มีข่าวคนตาย ใครแต่งงาน...

สำหรับหน้า 4 ของไทยรัฐ ตั้งแต่ปี 2519 ที่ สันติ วิริยะรังสฤษดิ์ เข้ามารับผิดชอบนั้น เป็นหน้าที่ปรากฏสมญานามอยู่แล้ว ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากหนังสือเป็นเชิงวิเคราะห์ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะจะพบเนื้อหาทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจอยู่ทั่วทั้งคอลัมน์ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่คนหนังสือพิมพ์เห็นว่า เป็นเรื่องที่หนักสำหรับผู้อ่านมาก สันติ วิริยะรังสฤษดิ์ (สัมภาษณ์, 5 พ.ย. 2533) กล่าวว่า

การทำหนังสือพิมพ์ เป็นการนำข้อมูลต่าง ๆ มาสื่อสารกับผู้อ่าน ข้อมูลยิ่งมาก ก็ยิ่งต้องย่อให้มันง่ายขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องหนัก ๆ อย่างการเมือง หรือเศรษฐกิจก็ควรเขียนให้มันดูง่ายขึ้น สื่อสารแล้ว

เข้าใจอ่านสนุก การตั้งฉายาก็เป็นทริค (trick) อย่างหนึ่ง คือมันตลกหรือขำ เป็นความพยายามที่จะให้ข้อความดูอ่อนลง ไม่ใช่อ่อนด้านเนื้อหาแต่อ่อนในแง่ข้อเขียน เพื่อให้มันลื่นนำติดตาม ถือเป็น การสร้างบรรยากาศมีสีสัน เพราะเรื่องที่เขียนสามารถสร้างความ เครียดให้กับผู้อ่านที่มีหลายระดับได้ การที่ทำให้ผู้อ่านทุกระดับสามารถ ติดตามข่าวของเราได้ จำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการที่ทำให้ผู้อ่านเหล่านั้นสนใจ..

จึงกล่าวได้ว่าสมญาเป็นกลวิธีหนึ่งของหนังสือพิมพ์ที่จะลดความเครียดของเนื้อหา ลงไป อัน ถือเป็นวัตถุประสงค์หลัก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เจ้าของคอลัมน์หน้า 4 โดยตรง พบว่าการตั้งสมญาไม่ ได้มีเจตนาที่จะขำขี้ผู้ใด แต่เพื่อให้การเขียนมันมีทั้งน้ำและเนื้อ มีรสชาติ สนุกสนานในการอ่าน ผู้เขียน จึงพยายามหาฉายาที่มีเสน่ห์น่าสนใจ อ่านแล้วคนหัวเราะ หรือทริค (trick) อะไรที่คนเห็นภาพและต้อง ใช้คำที่เข้าใจได้ทันที อ่านแล้วรู้สึกขบขันไปด้วย

ส่วนหน้าสอง ที่มีทั้งข่าวจากต่างประเทศที่ไทยรัฐแบ่งหน้าส่วนบนเป็นข่าวต่างประเทศ และ ส่วนล่างเป็นข่าวต่อจากหน้า 1 และจากคอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว หน้าสองนับเป็นหน้าที่มีความถี่ใน การให้สมญาเป็นลำดับที่สาม ส่วนที่พบสมญาบ่อยที่สุดคือ คอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว สำหรับข่าว ต่างประเทศมีบ้างแต่พบน้อยกว่าคอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว

คอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว เป็นลักษณะการถ่ายทอดข่าวสารเชิงวิเคราะห์ที่ถือเป็นรูปแบบแปลก ใหม่ของหน้า เนื่องจากหน้าหนึ่งหรือหน้าแรกทั้งหมดจะเป็นข่าว ส่วนคอลัมน์หรือบทความจะอยู่หน้าในทั้ง หมัด เริ่มเปิดคอลัมน์เป็นครั้งแรกเมื่อ 29 กันยายน 2525 ในลักษณะการนำเสนอข่าวสารแบบสั้น ๆ คล้ายเรื่องเล่าแต่เพียงสั้น ๆ ประมาณ 2 - 3 เรื่อง โดยที่ยังไม่มีการวิเคราะห์แทรกความเห็นลง ไปในเนื้อเรื่อง จนกระทั่งประมาณปี 2528 ลักษณะการเขียนก็เปลี่ยนไปในลักษณะแทรกความเห็นลง ไปในเรื่องที่น่าสนใจตลอดทั้งเรื่อง และหัวเรื่องที่น่าสนใจแต่ละวันได้มาจากกระแสข่าวในแต่ละวัน

ชูวงศ์ มณีน้อย (สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2533) ในฐานะผู้ริเริ่มคอลัมน์ประเภทนี้ในหน้า แรกของหนังสือพิมพ์ (เริ่มต้นจากหนังสือพิมพ์แนวหน้า ชื่อคอลัมน์เจาะเกราะที่ ชูวงศ์ มณีน้อย ทำมา ก่อนเข้ามารับผิดชอบคอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว) อธิบายว่า เป็นคอลัมน์ที่สืบเนื่องมาจากการเสนอ ข่าวโดยทั่วไปไม่สามารถแทรกความเห็นใด ๆ ลงไปในข่าวได้ แต่น่าจะปรากฏในคอลัมน์ได้ คอลัมน์ สำนักข่าวหัวเขียว จึงมีลักษณะคละเคล้าระหว่างการให้ข่าว ความเห็น และเบื้องหลังข่าวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข่าวสาร ความรู้ทางการเมืองเป็นหลัก ชูวงศ์ มณีน้อย กล่าวว่า

.. คอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว เป็นคอลัมน์ที่ให้ information ข่าวอีกสไลด์หนึ่งที่ไม่ใช่การเสนอข่าวแบบปกติ เพราะข่าวปกติเราไม่สามารถเล่นสีสรรลงไปได้มากนัก แต่ในสำนักข่าวหัวเขียวเราจะปะปนความคิดเห็นลงไปได้ด้วย ทั้งนี้เพราะข่าวการเมืองเป็นเรื่องค่อนข้างหนักและซีเรียสอยู่แล้ว เราก็ทำให้มัน Simplify มากขึ้น ง่ายขึ้น ซึ่งก็เป็นหัวใจของคอลัมน์นี้ตั้งแต่ต้นและเป็นคอลัมน์ที่ได้รับความนิยมสูงมากในปัจจุบัน..

สมญานามกับคอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว จึงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันและไม่ใช้สิ่งแปลกใหม่ของภาษาหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เพราะช่วงนี้ มติค่อย เห็นว่าการใช้ภาษาสมญานามกับคนไทยเป็นเรื่องรสนิยมที่คนไทยชื่นชอบ เนื่องจากคนไทยมักจะให้สมญานามกับคนที่เป็นที่รู้จัก ด้วยความเป็นคนที่มีความสนใจในบุคลิก และความแตกต่างของเพื่อนมนุษย์ สมญานามจึงเสมือนเป็นกรอบความคิด (concept) ของคนคนนั้น ที่จะใช้เรียกแทนชื่อจริงถือเป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ไม่เฉพาะกับคนไทยเท่านั้น แม้กระทั่งหนังสือพิมพ์ฝรั่งก็ใช้เหมือนกัน ซึ่งอาจจะใช้มากกว่าอีกด้วย

ด้วยลักษณะเช่นนี้ หน้าข่าวต่างประเทศจึงเป็นอีกส่วนหนึ่งของหน้าสองที่ปรากฏสมญานามบุคคลอยู่โดยทั่วไป จากการแปลข่าวที่ได้รับจากต่างประเทศเป็นภาษาไทย สมญานามหรือคำคะนอง (slang) ของนักข่าวต่างประเทศจึงถูกแปลเพื่อเรียกร้องความสนใจด้วย ซึ่งสมญานามของข่าวต่างประเทศมีลักษณะเป็นสมญานามสำเร็จรูปที่นักข่าวต่างประเทศตั้งให้แล้วส่งมายังหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ การนำเสนอ ก็แปลไปตามเนื้อหาข่าวนั่นเอง

จากลักษณะเฉพาะของการรายงานข่าวของหน้าทั้งสามที่ปรากฏสมญานามอยู่มากดังกล่าว ทำให้พบปัจจัยกำหนดที่สำคัญประการหนึ่งของการเกิดสมญานาม ก็คือ การรายงานแบบไม่เป็นทางการ (informal message) ที่นักหนังสือพิมพ์ใช้สมญานามเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดส่วนหนึ่งร่วมกับภาษาเฉพาะของหนังสือพิมพ์ที่ต้องการให้ข่าวสาร แก่ผู้อ่านอย่างง่าย รวดเร็ว และให้ความสนุกสนาน บันเทิงเป็นหลัก โดยมีลักษณะการถ่ายทอดเป็นแบบนำตัวนักข่าวเข้าไปพัวพันกับข่าวที่เกิดขึ้น (subjective)

กล่าวคือ หน้ากีฬา ทั้งข่าวและบทความจะปรากฏสมญานามอยู่โดยตลอด ตามวัตถุประสงค์ที่จะเข้าถึงผู้อ่านที่ต้องการความสนุกสนานเข้าใจง่าย หน้าสี่ สมญานามปรากฏอยู่ในคอลัมน์ข่าวสังคมที่มีความเป็นทางการต่ำ เพราะผู้เขียนแทรกความคิดเห็นและทัศนะลงไปค่อนข้างมาก ส่วนหน้าสอง หากเป็นข่าวต่างประเทศ สมญานามจะเป็นชื่อที่ได้มาโดยตรงแบบสำเร็จรูป แต่ที่เป็นสมญานามจากไทยรัฐโดยตรง ได้มาจากคอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียวที่ผู้เขียนเองกล่าวว่า ต้องการแทรกความเห็นลงไป

ชาวอยู่แล้ว เห็นได้ว่าสมญานามกับการรายงานข่าวอย่างไม่เป็นทางการ เป็นสิ่งที่เกิดคู่กันมาตั้งแต่ต้น จากลักษณะพิเศษของบทความที่สามารถแทรกความคิดเห็นลงไปได้

กล่าวได้ว่า สมญานามในหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นโดยผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการที่ปรากฏเป็นคอลัมน์ หรือบทความสูงกว่าที่เป็นข่าว เพื่อสร้างความสนใจให้แก่ผู้อ่าน เป็นการลดความซ้ำซ้อนในการกล่าวชื่อบุคคลซ้ำไปซ้ำมา อีกทั้งยังเป็นการง่ายต่อการสื่อสารกับประชาชนที่มีอยู่หลายระดับ โดยเฉพาะระดับล่างถึงระดับกลางที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของไทยรัฐมาโดยตลอด ภาษาจึงต้องง่ายและไม่เป็นทางการ และที่สำคัญสอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่านที่ชอบความง่าย ทั้งยังเป็นรสนิยมของคนไทยส่วนหนึ่ง

1.2 ลักษณะเฉพาะที่เป็นข้อจำกัดจากพื้นที่ของหนังสือพิมพ์

ปัจจัยกำหนดจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ของไทยรัฐ ส่งผลถึงการเกิดขึ้นของสมญานาม ผู้วิจัยวิเคราะห์จากหน้าที่พบความถี่ของการเกิดสมญานามปรากฏอยู่มากเป็นอันดับที่สี่ ถัดจากหน้ากีฬา หน้าสี่ และหน้าสาม ดังได้อธิบายไปแล้วในข้อ 1.1 ทั้งนี้ปัจจัยกำหนดจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ ผู้วิจัยจะละเว้นไม่กล่าวถึงลักษณะของสมญานามที่ปรากฏในหน้าหนึ่ง อยู่ภายในคอลัมน์สำนักข่าวหัวเขียว เนื่องจากข้อ 1.1 ได้วิเคราะห์ไปแล้วโดยละเอียด ดังนั้นสมญานามในหน้าแรกที่จะกล่าวถึงต่อไป จึงเป็นการวิเคราะห์ที่ได้จากเนื้อข่าวในหน้าแรกเท่านั้น

หน้าแรกของฉบับ ถือได้ว่าเป็นเสมือนตู้โชว์สินค้าที่นอกเหนือจากความสวยงามจากการจัดหน้าแล้ว การใช้ภาษาพูดหัวข่าว หรือความนำข่าวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สามารถเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านได้ (ธงชัย ๗ นคร สัมภาษณ์, 10 ต.ค. 2533) จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า สมญานามที่ปรากฏในหน้าแรกของฉบับ ปรากฏอยู่ในพาดหัวข่าวและความนำข่าวเป็นส่วนใหญ่ และเป็นหน้าที่มีประเภทของบุคคลที่ปรากฏสมญานามอยู่มากประเภทที่สุด กล่าวคือ เป็นสมญานามที่ตั้งให้บุคคลการเมืองจนถึงประชาชนทั่วไป เช่น "น้ำเปรม" "บ๊ิกซัน" "ขงเบ้ง" "ไอ้ตุ๊ก" และ "ไอ้ชาติกรโหด" เป็นต้น

ธงชัย ๗ นคร ในฐานะหัวหน้าข่าวหน้า 1 กล่าวว่า การให้สมญานามถือเป็นการให้ข่าวแบบสนทนาโดยใช้ภาษาชาวบ้าน เป็นความพยายามที่จะทำให้สั้นเข้า ภาษาหนังสือพิมพ์ก็คือภาษาสนทนาแบบไทยแท้ ไม่ใช่ภาษาราชการ หรือพจนานุกรม แต่ก็ไม่ถึงกับให้ผิดไปจากพจนานุกรม

เมื่อภาษาหนังสือพิมพ์เป็นภาษาชาวบ้าน การใช้สมญานามจึงมีความจำเป็น และเป็นสไตล์ของหนังสือพิมพ์ที่ขาดไม่ได้ แม้แต่ในข่าวเองการเขียนชื่อและตำแหน่งคนซ้ำไปซ้ำมาหลายครั้งจะทำให้คนเบื่อและขาดรสชาดีในการอ่าน ขณะเดียวกันก็ไม่มีย่อไรแปลกใหม่ เช่น เมื่อกล่าวถึง พลเอกเปรม ติณสูล

แน่ที่ นายกรัฐมนตรี หรือ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อยู่ตลอดทั้งข่าว ถือเป็นความไร้
 เสน่ห์ของหนังสือพิมพ์อย่างหนึ่ง ดังนั้นในการเขียนนักข่าวจึงต้องหาอะไรสักอย่างหนึ่งมาแทนที่ เพื่อแสดง
 ให้เห็นว่า คนนั้นคือคนนี้ โดยเฉพาะในการเขียนพาดหัวข่าวนับว่าจำเป็นที่สุด เพราะในพื้นที่จำกัดจะ
 เขียน พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พื้นที่ก็จะไม่อำนวยให้บรรจุข้อความอื่น ๆ ลงไปอีก หากเขียนว่า
 "ป้าเปรม"... ก็แก้ปัญหานี้ได้ ธงชัย ๗ นคร กล่าววว่า

...หน้าหนึ่งเป็นหน้าที่มีคนรับผิดชอบหลายคนส่วนใหญ่ฉายา
 ในหน้าหนึ่งเกิดขึ้นเฉพาะหน้าเมื่อข่าวต้องนำมาพาดหัวข่าว
 จึงต้องเลือกถ้อยคำให้เหมาะกับสถานการณ์ คำต่าง ๆ ได้มา
 จากความคิดของผู้รับผิดชอบทั้งหมด (ประชุมข่าว) เราจึงต้อง
 มาเลือกกันว่าข่าวเช่นนี้ควรเลือกคำไหน ฉายาไหน ซึ่งแต่
 ละคนที่คิดมาก็จะมีฉายามากับข่าวของตนคนละหลายชื่อ ก็จะ
 พิจารณากันที่ชื่อไหนดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้ภายในเนื้อที่
 จำกัด และต้องสะดุดตา เพื่อเรียกร้องให้ผู้อ่านซื้อหนังสือ
 ฉายาจึงจำเป็น แต่โดยส่วนใหญ่แล้วฉายาในหน้าหนึ่งจะได้มา
 จากฉายาที่หน้าในตั้งและให้กันจนคนอ่านหยิบไปพูดถึง หรือ
 เห็นดีเห็นงามแล้ว หน้าหนึ่งถึงเอามาใช้ หน้าหนึ่งมักไม่ตั้งให้
 ใครโดยเฉพาะ เพราะหน้าหนึ่งมีลักษณะเป็นการบอกกล่าว
 เท่านั้น...

ด้วยเหตุผลของความต้องการที่จะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านเป็นหลักสำคัญ จึงเป็นที่น่าสังเกต
 ว่าผู้ที่หน้าหนึ่งจะให้สมญานาม จึงไม่ได้ระบุเฉพาะว่าต้องเป็นบุคคลสำคัญระดับชาติ หรือผู้นำกลุ่มต่าง ๆ
 ประชาชนทั่วไป สัตว์ หรือแม้แต่สิ่งของที่ไม่ใช่คนก็จะได้รับชื่อที่กองบรรณาธิการตั้งให้ด้วย ดังนี้

"สาวปาปิยอง" ถูกฆ่าหมกป่า.. หญิงสาวที่ถูกฆ่าคือ นางสาว ก. หรือใคร ๆ ก็ได้ แต่ดูจะ
 ไม่น่าสนใจหากขึ้นหัวข่าวว่า นางสาวบังอร ถูกฆ่า การระบุชื่อสถานที่ทำงาน จึงเป็นการให้ภาพรวมที่
 ใช้เป้าใหญ่มาบอกกล่าว เนื่องจาก "ชีวิตคนเรามันธรรมดา ไม่สามารถดึงดูดเด่นออกมาให้น่าสนใจได้"

"ม้าเหล็ก" ชัยหนุ่มขี่เมาร่างละ เป็นกลวิธีสร้างความน่าสนใจที่สามารถสร้างภาพให้กับผู้อ่าน
 ถ้าความโหดร้าย รุนแรงได้ระหว่างคนกับรถไฟ

"ไอ้กามโหด" ถูกจับแล้ว เป็นการสร้างความเด่นของพฤติกรรมของฆาตกรที่เรียกอารมณ์โกรธ
 จากผู้อ่านได้ ธงชัย ๗ นคร กล่าวว่าการใช้ถ้อยคำรุนแรงกับฆาตกรหรือผู้ชาย นอกจากจะเรียกความ

สนใจแล้วหนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ระบายนามแทนความรู้สึกรักของประชาชนด้วย โดยเฉพาะประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย การใช้ชื่อฆาตกรธรรมดาจะให้น้ำหนักความสนใจน้อยกว่า

สมญานามที่ปรากฏในหน้าหนึ่ง จึงเป็นวิธีการสื่อสารกับผู้อ่านที่ต้องการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่านที่เมื่อหยิบหนังสือพิมพ์ขึ้นอ่าน หน้าแรกคือหน้าต่างที่จะดึงความสนใจของผู้อ่านไว้ในระดับหนึ่ง ขณะเดียวกันยังทำหน้าที่ถ่ายทอดอารมณ์แทนผู้อ่าน หรือผู้ได้รับความเสียหายด้วยภาษาข่าว โดยเฉพาะพาดหัวข่าวและความนำข่าว (lead) จึงต้องใช้คำที่ให้ภาพลักษณ์ และให้อารมณ์แก่ผู้อ่านส่วนหนึ่ง

อย่างไรก็ตามแม้ลักษณะเฉพาะของหน้าจะต้องดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลในหลายลักษณะดังกล่าว เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น และความต้องการของผู้อ่านเป็นหลัก แต่พื้นที่ของการนำเสนอก็มีข้อจำกัดอยู่มาก และเป็นข้อจำกัดที่โดดเด่นกว่าหน้าอื่น ๆ หน้าหนึ่ง จึงเป็นหน้าที่มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ที่ถือเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลให้เกิดสมญานามมากขึ้นตามไปด้วย

2. ปัจจัยกำหนดจากการแสดงออกมาสิ่งที่เป็นข่าว

ปัจจัยกำหนดจากการแสดงออกของสิ่งที่เป็นข่าวที่แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของตัวผู้ตั้งที่มีต่อสภาพแวดล้อม สิ่งที่ได้รับสมญานามจากวิจรรณาส่วนบุคคลที่มองสิ่งที่พบเห็นจากสิ่งที่เป็นข่าวว่าคิดเห็นและคิดอย่างไร ซึ่งสมญานามแต่ละชื่อจะสะท้อนภาพของความเป็นตัวของสิ่งที่ได้รับสมญานาม เพื่อการวิเคราะห์ที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลที่ได้จากตัวสมญานามทั้งหมดและจากทัศนะแ่งคิดจากนักหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ท่าน เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ปัจจัยกำหนดที่พิจารณาจากการตั้งชื่อ ผู้วิจัยได้แยกพิจารณาเป็น 2 กลุ่ม จากลักษณะทั่วไปของสิ่งที่ได้รับชื่อคือ กลุ่มบุคคล และกลุ่มที่ไม่ใช่บุคคล เนื่องจากทั้งสองกลุ่มมีปัจจัยกำหนดที่แตกต่างกัน จึงวิเคราะห์แยกเป็นสองส่วนเพื่อความเข้าใจง่ายขึ้น

ปัจจัยกำหนดสมญานามที่เป็นบุคคล

เนื่องจากบุคคลคือ เป้าหมายของการให้ชื่อ ผู้วิจัยได้พยายามวิเคราะห์และแยกปัจจัยกำหนดให้เป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน ในที่สุดผู้วิจัยสามารถแบ่งหมวดหมู่ของปัจจัยกำหนดได้เป็น 9 หมวดหมู่ดังต่อไปนี้

1. วิจรรณาจากพฤติกรรมหรือการกระทำ
2. วิจรรณาจากสถานภาพทางสังคม

3. พิจารณาจากบุคลิกภาพภายนอก
4. พิจารณาจากความอาวุโส
5. พิจารณาจากอาชีพ
6. พิจารณาจากชื่อ
7. พิจารณาจากที่มาหรือภูมิสำเนา
8. พิจารณาจากงานที่มอบหมายขณะนั้น
9. พิจารณาจากการกระทำในอดีต

ปัจจัยกำหนดจากพฤติกรรมหรือการกระทำ เป็นพื้นฐานการตั้งสมญานามที่สะดวกที่สุด สมญานามที่ได้จากพฤติกรรมหรือการกระทำที่พบ จึงเป็นกลุ่มที่มีมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง กล่าวคือ นักหนังสือพิมพ์จะสะท้อนพฤติกรรมของผู้เป็นข่าวให้เป็นสมญานาม ในฐานะที่เป็นผู้สอดส่องดูแลสังคมที่ผู้อ่านอ่านแล้วสามารถเข้าได้ทันทีว่าบุคคลที่ได้ชื่อต่าง ๆ นั้นเป็นคนอย่างไร หากบุคคลใดทำสิ่งที่ดีสอดคล้องกับพื้นฐานและความต้องการของสังคม ชื่อที่ได้ก็จะเป็นชื่อในทางดีหากผู้ใดมีพฤติกรรมไม่ดี ชื่อที่ปรากฏก็จะแสดงให้เห็นความไม่ดีนั้นอย่างชัดเจน ทำนองเดียวกันภายใต้ชื่อที่สะท้อนพฤติกรรมของผู้เป็นข่าวในทางดีหรือไม่ดีนั้น ยังแสดงให้เห็นถึงทัศนคติและกลวิธีการตั้งชื่อของนักหนังสือพิมพ์เป็นอย่างดีว่า รู้ลึกอย่างไรกับสิ่งที่ผู้เป็นข่าวแสดงออกมา โดยทั่วไปนักหนังสือพิมพ์ก็จะให้ชื่อตามพฤติกรรมที่มองเห็นนั้น ดังแสดงในตาราง

	พฤติกรรมเชิงบวก	พฤติกรรมเชิงลบ
บุคคลระดับสูง	นายกคนชื่อ ส.ส. ลูกผู้ชาย ผู้การคนดัง	หม่อมบ้า เพลย์บอย ผู้นำมะเขือเผา
ประชาชนทั่วไป	นักดีริบูลนิลปิโนส์ หนูน้อยนักยิมนาสติก	เจ้าแม่วีดีโอ โจรราคะ ลูกกรรพี สาวใช้มหาภัย

ปัจจัยกำหนดจากสถานภาพทางสังคม เป็นปัจจัยที่นักหนังสือพิมพ์พบจากสถานภาพที่ผู้ได้รับชื่อดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งนักหนังสือพิมพ์พิจารณาสถานภาพของผู้เป็นข่าว ใน 4 ลักษณะ คือ เป็นสถานภาพที่นักหนังสือพิมพ์ยกย่องจากการกระทำของบุคคล เช่น "คุณพีบีภมรงค์" หรือ "ซูเปอร์อ่า" เป็นต้น ลักษณะที่สองคือ เป็นสถานภาพจากหน้าที่การงานที่เป็นที่ยอมรับ เช่น "เสธ.หนั้น", "นายพลแก้ว" "ท่านผู้หญิงมากาเร็ตแซทเซอร์" เป็นต้น ลักษณะที่สาม คือ สถานภาพจากความมั่งคั่งร่ำรวย เช่น "เสี่ยลู่" "เจ้าสัวประมาณ" "นายห้างถาวร พรประภา" "อภิมหาเศรษฐีระดับโลก" เป็นต้น ส่วนลักษณะสุดท้าย คือ สถานภาพที่ได้จากความเชี่ยวชาญและความชำนาญเฉพาะทาง เช่น "ปรมาจารย์" "ด็อกเตอร์ไทรรงค์" เป็นต้น

สมญานามที่เกิดจากปัจจัยทางสถานภาพสังคม พบมากที่สุดเป็นอันดับสอง โดยวิธีการตั้งเกือบทั้งหมดจะใช้ชื่อจริงของผู้เป็นข่าว และนำหน้าด้วยสถานภาพที่นักหนังสือพิมพ์กำหนดให้

ปัจจัยกำหนดจากบุคลิกภาพภายนอก เป็นปัจจัยที่ผู้ตั้งชื่อพิจารณาจากการพบเห็นรูปลักษณ์ภายนอกของบุคคลเป็นข่าว ซึ่งบุคลิกที่สะท้อนออกมามีทั้งที่เป็นบุคลิกที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม และบุคลิกที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะบุคลิกใดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้เป็นข่าวผู้เขียนจะนำลักษณะเฉพาะดังกล่าวสะท้อนผ่านสมญานามทันที

	ชื่อสะท้อนบุคลิกเหมาะสม	ชื่อสะท้อนบุคลิกไม่เหมาะสม
บุคลิกภาพทั่วไป	ไอ้ดำมหากาฬ คนแก่สวนพลู	รัฐมนตรีเสียงแหบ
บุคลิกภาพเฉพาะ	บ่าสิทธ์ล้มเย็น ไอ้รถบรรทุก	ไอ้หน้าผี เด็กหน้างู

นอกจากนี้ลักษณะบุคลิกภาพที่เหมือนหรือคล้ายสิ่งที่มีที่รู้จักกันโดยทั่วไปจะถูกนำมาตั้ง เป็นสมญานามด้วย เช่น "สรนงค์2" "บริคซิลค์เมืองไทย" "เสี่ยบรรหารศิษย์หอมหวล" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากความอาวุโสของผู้ได้รับสมญานาม เป็นวิธีการสร้างชื่อบุคคลที่พิจารณาจากวัยระหว่างผู้ตั้งชื่อกับผู้เป็นข่าว หากผู้เป็นข่าวมีความอาวุโสกว่า นักข่าวจะตั้งสมญานามให้เป็น ปู่ บ่า ลุง บ้า อา นี เช่น บ่าจวบ, ปู่เทียม, ลุงมาณ, บ่าบิลลี, อาชาติ, นีเทพ เป็นต้น หากผู้เป็นข่าวอาวุโสน้อยกว่าก็จะตั้งชื่อให้เป็น น้องบ้าง หนูบ้าง เช่น น้องปู, หนูเปิ้ล เป็นต้น

นอกจากการตั้งจากการเทียบอาวูโสระหว่างผู้ตั้งและผู้เป็นข่าวแล้ว ยังพบว่ามีการตั้งชื่อโดยพิจารณาจากความอาวูโสของผู้เป็นข่าวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวด้วย เช่น "ลูกมาด" เรียกเทียบจาก นายกรัฐมนตรีมักเรียกเป็นประจำ หรือ "ตีเซ็นทรัล" เป็นชื่อเรียกเทียบกัน ๗ ภายในห้างเซ็นทรัล ด้วยกัน เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากอาชีพของผู้ได้รับสมญานาม สมญานามที่ได้จากการใช้อาชีพเป็นตัวกำหนดพบเห็นมากเป็นลำดับที่ 5 ซึ่งนักหนังสือพิมพ์มักวิธีการบอกผู้อ่านว่าผู้ได้รับสมญานามแต่ละชื่อประกอบอาชีพอะไร ด้วยการระบุค่านำหน้าว่า "เจ้าพ่อ" "เจ้าแม่" "เสี่ย" "เศรษฐี" และ "ราชา" เช่น "เจ้าพ่อโทรทัศน์" "เจ้าแม่ลาดยาว" "เสี่ยไวยา" "เศรษฐีน้ำขวด" และ "ราชารถทัวร์" เป็นต้น ส่วนคำหรือชื่อที่ไม่มีค่านำหน้าจะระบุอาชีพไปเลย เช่น "หนุ่มชิงเกอร์" "ไข่มุกตำแหน่งไนท์คลับ" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากชื่อของผู้ได้รับสมญานาม

นักหนังสือพิมพ์ตั้งสมญานามจากการนำชื่อของผู้ตกเป็นข่าวมาพลิกแพลงให้เพี้ยนออกไป เพื่อสร้างความแปลกใหม่และหนีความซ้ำซาก ด้วยการใช้ชื่อเล่น เช่น "ไอ้ระ", "กิมหลอ" ใช้ชื่อจริงแปลเป็นรูปแบบต่าง ๆ เช่น "ซันเดย์" จากการแปลเป็นภาษาอังกฤษ "3 สี" แปลงจากชื่อจริงที่เป็นภาษาสันสกฤต เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้วิธีใช้ชื่อย่อของบุคคลมาสร้างเป็นสมญานาม เช่น "บี.เจ" ย่อจาก บิ๊ก จีว "ไอ้มาด" จากสามารถ เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากที่มาหรือภูมิลาเนา เป็นวิธีการขยายความจากชื่อบุคคลให้เป็นที่น่านึก สถานที่สังกัด ซึ่งเป็นสถานที่หรือภูมิลาเนาที่มีลักษณะเด่น เช่น "โนราห์ชวนหลิกภัย" "ทุ่นระเบิดอันตรายจากระยอง" หรือ "สิงห์สวนพลู" เป็นต้น

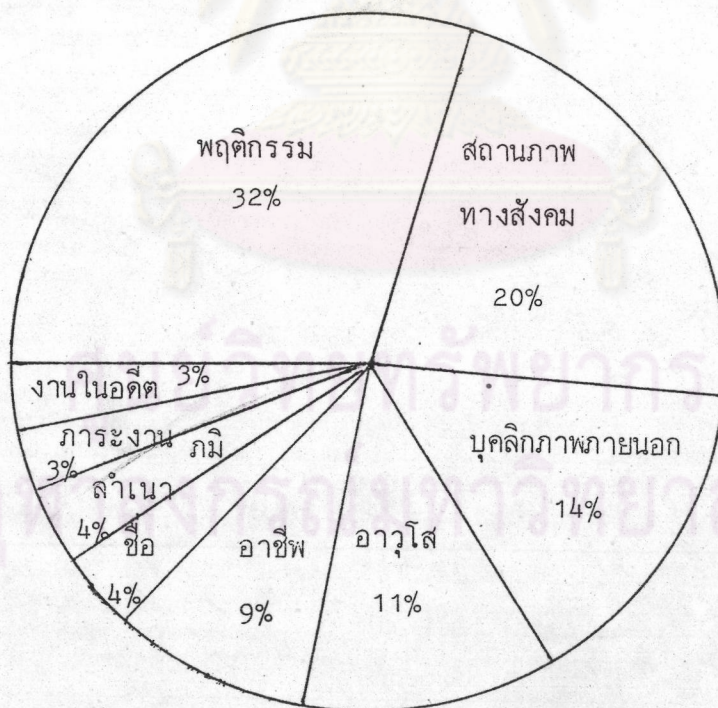
น่าสังเกตว่า ภูมิลาเนาที่จะนำมาใช้ ส่วนใหญ่จะกล่าวพาดพิงถึงสถานที่ที่มีการพาดพิงถึงอยู่เป็นประจำ เมื่อพูดถึงผู้อ่านจะเข้าใจทันที เช่น "สวนพลู" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากงานที่ได้รับมอบหมายในขณะนั้น เป็นกลวิธีการตั้งชื่อที่คล้ายกับปัจจัยกำหนดจากอาชีพ แต่ต่างกันที่งานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานในช่วงเวลาหนึ่ง ไม่ได้กระทำตลอดเวลาหรือตลอดไปแบบอาชีพที่ต้องทำตลอดชีวิต เมื่อหมดช่วงเวลาที่กำหนดก็ทำงานอื่นต่อไปไม่ตายตัว เช่น "พ่อครัวเปรม" เป็นชื่อเฉพาะช่วงของการสรรหาคณะรัฐมนตรี "เจ้าแม่ชสมก." เป็นชื่อในขณะดำรงตำแหน่ง

ผู้อำนวยการชมก. เมื่อหมดเวลา ก็เปลี่ยนบุคคลอื่นมาแทน แล้วผู้ได้ชื่อนั้นก็จะมึหน้าทีอื่นแทนที่สมญานามก็จะเปลี่ยนไป เป็นลักษณะของการให้ชื่อที่ได้จากการปรับตำแหน่งเป็นคราว ๆ ไป

ปัจจัยกำหนดจากการกระทำในอดีต เป็นการกระทำที่ทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง แม้จะเลิกการกระทำนั้นไปแล้ว ก็ยังเป็นที่ยอมรับกันอยู่ เช่น "ประธานาธิบดีคนชายถั่ว" หรือ "ไอ้ลิเกในอดีต" ที่ผู้เขียนเจตนากล่าวถึงอาชีพในอดีตของคนในข่าว นอกจากอาชีพที่นักเขียนหยิบยกมาตั้งเป็นสมญานามแล้ว นักหนังสือพิมพ์ยังนำผลงานที่สร้างชื่อเสียงของบุคคลในข่าวมาตั้งอีกด้วย เช่น "เจ็ดสิมิซัย" "วีรบุรุษนาแก" เป็นต้น ส่วนการกระทำในอดีตที่นักหนังสือพิมพ์มักใช้เรียกเป็นสมญานาม คือ ผลงานการแสดงของนักแสดง เช่น "สมภารกร่าง" "อ๊อแพน" ที่ผู้ได้รับชื่อรับบทนั้นแล้วส่งผลให้เป็นที่กล่าวขวัญกันโดยทั่วไป

จากการแบ่งหมวดหมู่ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสมญานามที่พบทั้งหมดออกเป็น 9 หมวดหมู่ข้างต้นนี้ เป็นการจัดเรียงตามลำดับความมากน้อยของเนื้อหาในแต่ละหมวดหมู่ สามารถแสดงให้เห็นด้วยแผนภูมิต่อไปนี้

จากการจัดเรียงลำดับความมากน้อยของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดชื่อสมญานามต่าง ๆ นี้ ทำให้เห็นได้ชัดเจนถึงกลวิธีการสร้างชื่อแต่ละชื่อของนักหนังสือพิมพ์ ที่ใช้สิ่งที่มีมองเห็นได้ชัดเจนจากพฤติกรรม หรือการกระทำของบุคคลต่าง ๆ มาล้อเลียน หรือแสดงให้เห็นปรากฏแก่สายตาผู้อ่าน เป็นการ

แสดงให้เห็นถึงที่มาของแต่ละชื่อที่ผู้เขียนไม่ได้เสกสรรปั้นแต่ง แต่แปลงมาจากการกระทำที่บุคคลกระทำจริง

เช่นเดียวกับปัจจัยกำหนดที่มีความถี่ของสมญานามมากรองลงมาคือ สถานภาพทางสังคมของบุคคลในข่าว การตั้งสมญานามจากสถานภาพมีลักษณะคล้ายกับการตั้งจากพฤติกรรม เนื่องจากเป็นสิ่งที่ เป็นข้อเท็จจริงที่ติดตัวมากับผู้ได้รับสมญานาม ไม่ว่าจะ เป็นสถานภาพที่ผู้เขียนมีความใกล้ชิดกับแหล่งข่าวหรือผู้เป็นข่าว หรือจากการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมของบุคคลเหล่านั้นก็ตาม

ปัจจัยกำหนดสมญานามที่ใช้มากรองลงมาคือ บุคลิกภายนอกของบุคคล ที่มีลักษณะการกำหนดที่คล้ายกับ 2 ปัจจัยข้างต้น กล่าวคือ เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ เป็นความจริงที่บุคคลมีรูปลักษณ์เช่นนั้น เช่นนั้น เป็นชื่อที่สะท้อนรูปร่าง อากัปกิริยาที่มีความโดดเด่น น่าสนใจ น่าขบขัน

การใช้ความอาวุโสของบุคคลในข่าว เป็นตัวกำหนดชื่อหรือสมญานามเป็นลำดับต่อมาที่นักหนังสือพิมพ์ใช้กันมาก เพราะง่ายต่อการตั้งชื่อ โดยมีได้แต่ต้องลักษณะใด ๆ ของบุคคล การใช้คำว่า "ปู่" "ป้า" "ลุง" "พี่" เป็นคำที่คนไทยใช้เรียกกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเป็นการนับญาติ ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียก และผู้ถูกเรียกได้เป็นอย่างดี โดยมีวัยเข้ามาเกี่ยวข้อง สมญานามที่พบนักหนังสือพิมพ์มักให้คำนำหน้าที่แสดงความนับถือผู้เป็นข่าวที่เป็นผู้มีอาวุโสมากกว่า เป็นส่วนใหญ่

การใช้ความอาวุโสของบุคคลในข่าวสามารถอธิบายได้ในทำนองเดียวกันกับการใช้ชื่อที่ใช้มากเป็นอันดับ 6 กล่าวคือ การใช้ชื่อ ไม่ว่าจะ เป็นชื่อเล่น แปรจากชื่อจริง หรือการเลียนเสียงชื่อต่างมีลักษณะการกำหนดชื่อที่มีลักษณะคาบเกี่ยวกับการใช้ความอาวุโสของบุคคล เป็นการแสดงการหลีกเลี่ยงที่จะใช้คำแสดงความอาวุโสกับผู้เป็นข่าว เช่น การใช้ชื่อเล่นส่วนใหญ่ผู้เป็นข่าวจะมีอาวุโสน้อยกว่าผู้เขียน การใช้ชื่อเล่นจึงไม่สร้างความอึดอัดให้กับผู้ตั้งหรือผู้ได้รับ เช่นเดียวกับการแปรจากชื่อจริง และการเลียนเสียง นอกจากจะแสดงความอาวุโสของผู้ได้รับชื่อแล้ว ยังเป็นการให้สถานภาพของบุคคลได้อีกส่วนหนึ่งด้วย เช่น "ชั้นเดย์" คือ ชื่ออาภิตย์ แต่จากการใช้คำว่า "ชั้นเดย์" ยังให้สถานภาพแก่บุคคลนั้นในทางอ้อมอีกด้วยว่ามีความร้อแรงน่าเกรงขาม

ส่วนปัจจัยจากอาชีพที่เป็นตัวกำหนดชื่อ แม้จะใช้มากเป็นลำดับที่ 5 หากพิจารณาโดยรวมแล้ว ก็เป็นการให้ชื่อบุคคลที่กำหนดสถานภาพบุคคลได้ทางอ้อม เช่น "เศรษฐีน้ำชาวด" นอกจากจะทราบว่าเป็นผู้ประกอบอาชีพค่าน้ำชาวดแล้ว ยังเป็นผู้ที่มั่งคั่งร่ำรวยอีกด้วย

การใช้ภูมิลำเนาหรือสถานที่อยู่เป็นปัจจัยกำหนดชื่อบุคคล เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ช่วยสร้างความ

หลากหลายของชื่อบุคคล ให้มันไปจากความซ้ำซากในการกล่าวถึงชื่อบุคคลในข่าวเหมือนกันตลอดเวลา ซึ่งภูมิสำเนาหรือสถานที่ที่อยู่ของบุคคล นับเป็นปัจจัยกำหนดที่ทำให้สมญานามแต่ละชื่อมีความเป็นกลาง เพราะนอกจากจะเป็นสิ่งที่ได้จากข้อเท็จจริงของบุคคลในข่าวแล้ว น้าหนักของชื่อก็ไม่สร้างความรำคาญใจให้แก่ผู้ได้รับชื่ออีกด้วย เช่น "สิ่งสวยงาม" "เจ้าพ่อมหาเศรษฐี" ทั้งนี้เพราะการใช้ภูมิสำเนามาตั้งเป็นสมญานาม ผู้ที่ได้สมญานามมักจะเป็นผู้ที่อยู่ในความสนใจของผู้อ่าน ผู้อ่านจะติดตามและพยายามเข้าใจผู้เป็นข่าวอยู่เสมอในรายละเอียดทุกด้านที่เกี่ยวข้อง กลวิธีนี้จึงสามารถเข้าใจได้ง่าย

ปัจจัยกำหนดสมญานามในอีก 2 หมวด คือ งานที่ได้รับมอบหมายขณะนั้น และการกระทำในอดีต เป็นปัจจัยที่ลักษณะการใช้ที่คล้ายกับปัจจัยกำหนดจากพฤติกรรม ที่ให้แนวทางการกำหนดที่สอดคล้องกัน เพียงแต่มีมิติทางด้านเวลา เป็นตัวชี้ความแตกต่าง

ปัจจัยกำหนดที่วิเคราะห์จากข้อมูลที่เป็นสมญานามที่พบทั้งหมดเป็นส่วนที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด และทัศนคติของผู้มีหน้าที่ในการตั้งสมญานามโดยตรง ดังนี้

ขุนศักดิ์ มณีน้อย กล่าวว่า "คุณอาจจะดูจากบุคลิกเค้าดูจากกิริยาที่เค้าแปลกกว่าคนอื่น ดูจากชื่อที่เค้าไม่เหมือนใคร หรืออาจดูจากความหมายภายในของชื่อนั้น ๆ เช่น เมื่อสองวันนี่ พล.ร.ต.วินัสศิริกายะ เสียชีวิต ใคร ๆ ก็เรียกท่านว่า "ลุงชิป" ทำไม่ถึงเรียก "ลุงชิป" ละ ก็เพราะวินัส เป็นชื่อของชิปไง ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะของคนไทยที่เป็นสิ่งปกติ"

สันติ วิริยะสฤงษณ์ เห็นว่า

...ผมจะคิดขึ้นมาง่าย ๆ จากบุคลิกของแต่ละคน เพราะผมมีโอกาสสัมผัสนักการเมือง ก็รู้ว่าคน ๆ นี้มีบุคลิกอย่างไร ดูจากพฤติกรรมหรืองานหรือนโยบายบางอย่างที่มันน่าขัน หรือเหตุการณ์ที่แฉดล่อมตัวเค้า เช่น "สันติบีมแก๊ส" อะไรอย่างนี้ คือมันมีทั้งแง่บวก-แง่ลบ พอพูดถึงหรือสื่อสารกับคนจะเข้าใจทันที แทนที่จะเขียนชื่อคน ๆ นั้น ขึ้น ๆ ตลอดไป...

วีระพงษ์ ยาวะโนภาษ กล่าวว่า

...ฝ่ายกีฬา จะมีการประชุมกันก่อนว่านักกีฬาคณะนี้จะตั้งชื่อว่าอะไร ต่างประเทศตั้งให้มาก่อนหรือไม่ ไม่มีถึงจะตั้งให้

เพราะสื่อมวลชนต่างประเทศจะมีมาตลอด นอกจากนั้นจะดูชื่อเล่นมีหรือไม่ ดูอาชีพกิริยา หรือชื่อที่เรียกกันมาก่อน เช่น กัมปนาท อึ้งสูงเนิน นักบอกลทหารอากาศ เขาเรียกกันมาก่อน อยู่ทหารอากาศว่า "จอห์นนี่" เราก็เรียกตามเขาก็ไม่ถือ แต่ส่วนใหญ่หากเป็นนักกีฬาใหม่ เราก็คิดตั้งให้ นอกจากนี้ก็มาดูจากถิ่นกำเนิด ลักษณะเดิมของเขากับกีฬานั้น ๆ มีหรือไม่ เราจะไม่เอาจุดด้อยของนักกีฬามาตั้งให้กระทบนักกีฬาเลย เพราะหลักของเราต้องการให้คนจำง่าย ติดตาม ถ้าเราตั้งถูกต้อง และใกล้เคียงความเป็นจริงคนก็จะยอมรับ...

ส่วนธงชัย ๗ นคร อธิบายว่า ฉายามีที่มาจากหลายลักษณะ คือ เป็นชื่อที่ผู้อ่านพูดถึงกันเสมอ ได้จากบุคคลิกหน้าตา กิริยา ท่าทาง ชื่อเล่น และศักยภาพแห่งอำนาจ เช่น บิ๊กจิว บิ๊กลุ เป็นต้น

กล่าวได้ว่า หลักหรือวิธีการสร้างสมญานามแต่ละชื่อของนักหนังสือพิมพ์ มีวิธีพิจารณาที่ไม่แตกต่างกัน จากปัจจัยกำหนดด้านบุคลิกพฤติกรรม นิสัยบุคคล สิ่งแวดล้อม ชื่อเล่น ถิ่นกำเนิด และลักษณะเด่นของบุคคล โดยมีเจตนาเพื่อผ่อนคลายความหนักของสาระ เนื้อหา ทั้งยังเป็นการสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้อ่านได้อีกโสดหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นกลวิธีที่ใช้เรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน ให้อ่านหนังสือพิมพ์ หรือชื่อหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการตั้งจากปัจจัยกำหนดใดในลักษณะใด น่าสนใจว่านักหนังสือพิมพ์จะนำปัจจัยกำหนดที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด แล้วถ่ายทอดจากลักษณะที่เป็นข้อเท็จจริงนั้นเท่านั้น สมญานามที่เกิดขึ้น จึงมีความเป็นกันเองค่อนข้างสูง

จากเจตนาที่ต้องการความเบาของเนื้อหา สร้างความเพลิดเพลิน และเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน จึงมีประเด็นที่น่าสนใจต่อมาอีกว่า สิ่งที่จะถูกนำมาตั้งชื่อ เป็นสิ่งหนึ่งที่จะต้องอยู่ในความสนใจของประชาชนผู้อ่านด้วย โดยเน้นหลักที่ต้องเป็นบุคคล ดังที่ สันติ วิริยะรังสฤษฎ์ อธิบายว่า

บุคคลหรือสิ่งที่จะถูกตั้งชื่อจะต้องเป็นบุคคลสาธารณะ (public figure) ที่เกี่ยวพันอยู่กับพลได้เสียของประชาชนส่วนใหญ่ กล่าวคือ เป็นบุคคลที่สังกัดสถาบันใดสถาบันหนึ่ง และมีตำแหน่งงานรองรับ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกี่ยวพันในแง่ดีหรือร้าย เช่น เป็นคณะรัฐมนตรีที่ทำงานให้ผลประโยชน์แก่ชาติ และพวกฆาตกรหรืออาชญากรที่ให้ผลในแง่ร้าย สะเทือนขวัญประชาชน อีกทั้งยังแสดงความเกี่ยวพันในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับโลก ดังนั้นไม่ว่าบุคคลหรือสิ่งที่ได้รับสมญานามจะเป็นคนหรือสิ่งของในประเภทหรือกลุ่มใด หากเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพของความเป็นสิ่งของสาธารณะแล้ว ผู้นั้นจะถูกเพ่งเล็ง และได้รับชื่อเป็นพิเศษ

น่าสังเกตว่า ในการตั้งหรือให้ชื่อแต่ละชื่อนั้น แม้จะมีหลักการพิจารณาเป็นเบื้องต้น แต่ถ้อยคำหรือชื่อแต่ละชื่อที่ปรากฏออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ให้ความหมายอย่างที่คุณเขียนต้องการนั้น ไม่ได้มีหลักการพิจารณาอย่างเป็นระบบ ตามกฎเกณฑ์ที่สามารถกำหนดได้ เพราะคำแต่ละคำที่ปรากฏเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทันที อย่างเป็นธรรมชาติตามความรู้สึกนึกคิดของผู้ตั้งที่มีข้อมูลหรือรายละเอียดของผู้ที่ตกเป็นข่าวอย่างที่คุณงศ์ มณีน้อย อธิบายว่าเป็นไปจากใจ (by heart) ไม่มีทฤษฎีใด ๆ ที่มีอิทธิพลในการสร้างคำแต่ละคำ จากการนึกถึงบุคคลในข่าวตลอดเวลา มีข้อมูลพอสมควร แล้วก็ตามออกมาทันที ซึ่งถือเป็นรูปแบบ (Style) ของแต่ละบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะ โดยมีหลักการว่า ทำอย่างไรจะให้ง่าย และคนรับได้ทันทีปราศจากการคิดเอาไว้วางหน้า ดังนั้นสิ่งที่ตามมาก็คือ ผู้ที่มีบทบาทในการตั้งชื่อ หรือให้ฉายาแก่ใคร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นนักหนังสือพิมพ์ ระดับอาวุโส และมีประสบการณ์ด้านการทำข่าวมาเป็นเวลานาน นานพอที่จะรู้จักผู้เป็นข่าว และใกล้ชิดเพียงพอที่จะทราบว่า บุคคลนั้น ๆ เป็นคนอย่างไร ไม่เช่นนั้นจะส่งผลถึงฉายาที่ตั้งอาจจะไม่เป็นที่เข้าใจ หรือเป็นที่นิยมของผู้อ่านก็ได้ (สันติ วิริยะรังสฤษฎ์ สัมภาษณ์)

สมญานามในหนังสือพิมพ์แม้จะเป็นสิ่งปกติ อย่างไรก็ตามนักหนังสือพิมพ์เองก็ไม่ได้เห็นด้วยกับการลอกเลียนแบบของผู้ที่ต้องการใช้สมญานามในการตั้งชื่อผู้อ่าน หรือผู้ฟังของสื่อมวลชน โดยทั่วไป โดยเฉพาะวิธีการลอกเลียนที่ใช้กันจนคุ้นเคย และมากมายอย่างในปัจจุบันซึ่งบางส่วนเป็นชื่อที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงและบุคลิกของผู้เป็นข่าว เช่นเดียวกับการตั้งชื่อที่รุนแรงหรือหยาบคายมากขึ้น ทำให้ล่อแหลมต่อความไม่เหมาะสมที่จะสร้างความไม่พึงพอใจกับผู้ที่ได้รับชื่อนั้นได้ จากการไม่มีประสบการณ์เพียงพอในการทำข่าว หรือลัทธิเอาอย่างก็คือ เป็นสิ่งที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจัยกำหนดสมญานามที่ไม่ใช่บุคคล

แม้สิ่งที่ไม่ใช่บุคคลจะไม่ใช่เป้าหมายในการตั้งชื่อของหนังสือพิมพ์ เนื่องจากพบสมญานามของกลุ่มที่ไม่ใช่บุคคลอยู่ไม่มากนัก หากพิจารณาแต่ละชื่อโดยละเอียด พบว่ามีปัจจัยกำหนดสมญานามของกลุ่มที่ไม่ใช่บุคคลมากมาย ผู้วิจัยได้พยายามแยกหมวดหมู่ได้ทั้งสิ้น 10 หมวดหมู่ ซึ่งในจำนวนหมวดหมู่ทั้ง 10 มีบางส่วนที่เป็นปัจจัยเดียวกับกลุ่มที่เป็นบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยกำหนดจากลักษณะเฉพาะประจำตัว
2. ปัจจัยกำหนดจากสัญลักษณ์ประจำ
3. ปัจจัยกำหนดจากลักษณะทางกายภาพภายนอก
4. ปัจจัยกำหนดจากชื่อเดิม
5. ปัจจัยกำหนดการแสดงความเป็นเจ้าของ
6. ปัจจัยกำหนดจากสถานภาพ

7. ปัจจัยกำหนดจากภูมิสำเนา
8. ปัจจัยกำหนดจากภาวะการกระทำ
9. ปัจจัยกำหนดจากสถานการณ์
10. ปัจจัยกำหนดผลงานในอดีต

ปัจจัยกำหนดจากลักษณะเฉพาะประจำตัว เป็นการตั้งชื่อจากเอกลักษณ์ หรือลักษณะเฉพาะที่แสดงความเป็นหนึ่งที่ไม่มีที่ไหนจะเป็นได้ ส่วนใหญ่เป็นสมญานามของสถานที่ จังหวัด ประเทศ ที่ใช้เอกลักษณ์ของท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดชื่อ เช่น "กิมจิ" หมายถึงประเทศเกาหลี หรือ "เมืองรถม้า" หมายถึงลำปาง เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากสัญลักษณ์ประจำ ได้แก่ชื่อที่ตั้งจากตราหรือสัญลักษณ์ที่รู้จักกันโดยทั่วไป เช่น "ตราไก่" "เมืองดอกบัว" เป็นต้น โดยมีได้หมายความว่า เป็นเมืองที่มีไก่อมากหรือมีดอกบัวมากเท่านั้น

ปัจจัยกำหนดจากลักษณะกายภาพภายนอก หากพิจารณาเทียบกับปัจจัยกำหนดของกลุ่มบุคคล คือ ปัจจัยที่ได้จากบุคคลนั้นเอง เป็นลักษณะที่ผู้เขียนมองจากสิ่งที่พบเห็นแล้วกำหนดชื่อให้ เช่น "ม้าเหล็ก" "ไอ้่างอน" "แมงปอ" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากชื่อ เช่น "พรรคสแป" "ไอ้หลิ" "ลูกท้าวเรือ" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากลักษณะการแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นสมญานามที่นักหนังสือพิมพ์ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ใช่ชื่อเดิมเรียก แต่ใช้ความเป็นเจ้าของสิ่งนั้นแทน ด้วยการกล่าวถึงผู้เป็นเจ้าของเป็นหลัก เช่น "พรรคลับประรด", "น้ำท่วมเทียม", "กิมนายห้างชายยา" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากสถานที่สิ่งทีกล่าวถึงได้รับ เช่น "เบ็งกั๊กซ์" "กระทรวงไฟลอน" "หนุ่มใหญ่จากมอสโก" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากภูมิสำเนาของสิ่งทีได้รับชื่อ ส่วนใหญ่เป็นชื่อของทิมกิมมา หรือ ชื่อประเทศ เพื่อให้ทราบที่ตั้งหรือที่อยู่ของสิ่งนั้น เช่น "ชมพูทวีป" "ทิมไวคิงส์" "ทิมนักเตชทหารอากาศชาดรัก" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากภาระงานการกระทำ เช่น "ธนาคารคนยาก" แสดงหน้าที่ "ไอ้ตัวกินสมอง" แสดงการกระทำ เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดจากสถานการณ์ ที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่มีความน่าสนใจ และไม่เกิดขึ้นได้ง่ายนัก เช่น "เทเล็กซ์อัปยศ" "มาฆบูชาสีเขียว" เป็นต้น

ปัจจัยกำหนดผลงาน เช่น "ไอ้หนูแข่งทอง" หมายถึง ทีมบอลเยาวชนไทยที่นำชัยชนะมาสู่ประเทศ

สรุปแนวทางการตั้งชื่อหรือที่มาของสมญานามได้ว่า ฉายาหรือสมญานามเป็นสิ่งปกติของการทำหนังสือพิมพ์ ที่มุ่งให้เกิดการสื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างเป็นกันเองและรวดเร็ว โดยให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิงไปด้วยในขณะเดียวกัน โดยผู้ตั้งหรือนักหนังสือพิมพ์คาดหวังว่า สิ่งที่ผู้อ่านจะได้รับจากชื่อต่าง ๆ ก็คือ จดจำได้ง่าย สดความเครียด ง่ายต่อการสื่อสาร เป็นการสะท้อนพฤติกรรมของผู้ได้รับให้ตระหนักถึงพฤติกรรมของตนต่อสาธารณะ เพื่อผลของการปรับปรุงตัว และยังสามารถใช้เป็นหัวข้อในการสนทนาในกลุ่มเพื่อนฝูงได้อีกด้วย ในลักษณะที่สันติ วิริยะรังสฤษดิ์ กล่าวว่า

...เป็นการใช้ภาษาที่คนอ่านแม้จะ ไม่รู้จักผู้ตกเป็นข่าว
และไม่ได้สังเกตอะไรมากนัก พออ่านปุ๊บ จะแว็บเข้า
มาทันทีว่า เอ้อ.. ไซ่ ฉายานี้ เป๊ะเลย มันมาก...

ทั้งนี้เพราะลักษณะการตั้งชื่อผู้ตั้งสังเกตจากสิ่งที่เป็นข่าวมีอยู่ หรือกำลังเป็นไป หรือกำลังทำอะไรอยู่ โดยมีหลักในการพิจารณาไม่แตกต่างกันระหว่างบุคคลที่เป็นข่าว หรือสิ่งที่ไม่ใช่บุคคลเป็นข่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย